

(exordium, I narratio, argumenta, II narratio, argumenta, epilogus). Autor úvodu upozorňuje na styčné body mezi 8. a 5. deklamací („Aeger redemptus“).

Jádrem knihy je však publikovaný latinský text 8. deklamacce (opírající se v podstatě o vydání Håkansonova z roku 1982), opatřený paralelně vytištěným překladem na str. 46–91 (jde o první italský moderní překlad), kterému předchází Stramagliovy „poznámky k textu“ (23–43). Následuje obsáhlý fundovaný komentář (125 poznámek na str. 93–139), prokazující nejen Stramagliovu hlubokou znalost dané problematiky, ale i — jak je to u Stramaglii obvyklé — jeho důkladnou sčítlost ve starší i moderní odborné literatuře (srov. bibliografický přehled na str. 141–146). Úroveň překladu do italštiny nejsem s to kompetentně posoudit, jeví se mi však mimořádně přesný a výstižný. Zsvěcené Poznámky k textu (Nota al testo) jsou věnovány otázce autorství, antickým svědectvím o analyzovaném díle a pozdější tradici i dalším informacím. Komentář slouží v první řadě k pochopení samotného nejednoduchého textu, textově kritickými otázkami se Stramaglia zabývá jen tam, kde se nedrží Håkansonova vydání. Předkládaná publikace je nepochybně přínosem nejen pro dějiny římské literatury, ale je zajímavá i pro odborníky zabývající se dějinami lékařství.

Obě Stramagliovy práce svědčí o autorově velké péči a sčítlosti v řeckých i latinských autorech, v příslušné moderní odborné literatuře, ale i o schopnosti dobře zvládnout metodologii odborné práce.

Dagmar Bartoňková

DAS GRIECHISCHE SATYRSPIEL. Herausgegeben von Kraus Krumeich, Nikolaus Pechstein und Bernd Siedensticker. Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 1999 (676 stran + obrazové přílohy).

B. Seidensticker, profesor klasické filologie na Freie Universität v Berlíně, spolu s mladými vědeckými pracovníky, klasickým filologem N. Pechsteinem, působícím rovněž v Berlíně (a to jak na Freie Universität, tak zároveň na Humboldt–Universität), a klasickým archeologem R. Krumeichem z univerzity v Mnichově, vydali v r. 1999 v řadě Texte zur Forschung, B. 72, v nakladatelství Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, záslužnou a užitečnou práci Das griechische Satyrspiel. Na obsáhlém díle o 676 stranách se svými příspěvky podílelo kromě zmíněné autorské trojice i dalších deset spolupracovníků.

Knihou poprvé poskytuje úplný přehled o veškerém filologickém i archeologickém materiálu, na němž spočívají naše současné vědomosti o řeckém satyrském dramatu, nejméně známém dramatickém žánru starého Řecka. Při předvádění tragédií bylo satyrské drama užíváno jako veselá dohra a zřejmě sloužilo — vedle své funkce v dionýsovském kultu — především k emocionálnímu odlehčení od hrůz tragédie.

Úplně máme doloženo jen jedno satyrské drama, a to Eurýpidovu hru Kyklóps, avšak i od obou dalších velkých tragiků 5. stol. př. n. l. Aischyla a Sofoklea, stejně jako od jejich současníků a následovníků, se zachovalo mnoho, zčásti rozsáhlých fragmentů, které dohromady poskytují diferencovaný obraz onoho velmi zajímavého dramatického žánru.

Po důkladném filologicko literárním úvodu o formě, podstatě a historii satyrského dramatu (1–40) z pera B. Seidenstickera, který se satyrskému dramatu věnuje již delší dobu, a po archeologic-

kém úvodu o komplexní problematice vztahů mezi vyobrazeními na vázách a ztracenými dramaty (41–73), následuje v chronologickém uspořádání rozbor všech fragmentárně doložených satyrských dramat od konce 6. stol. př. n. l. (Pratinas) až do 3. stol. př. n. l. (Lykofrón aj.).

Do rukou se nám tak dostává dílo úctyhodné nejen svým rozsahem, ale také svou kvalitou. Důkladná pozornost je zde věnována 16 autorům satyrských dramat, přičemž rejstřík na str. 661n. zachycuje dokonce přes 100 titulů. U každého z dramatiků je výklad opatřen úvodem, v řeckém originále i v německém překladu jsou zmiňovány zprávy či narážky na jeho satyrská dramata, která se vyskytují u jiných antických autorů, poté následuje vydání samotného dochovaného textu či fragmentů (velmi bohatě jsou tu zastoupeny papýrové nálezy), opatřené opět překladem do němčiny.

Jak úvodní pojednání o jednotlivých autorech a jejich hrách, tak i text samotný jsou opatřeny velmi bohatým a zevrubným poznámkovým aparátem textově kritickým i výkladovým — vše se opírá o důkladnou znalost dané problematiky (srov. bibliografický přehled na str. 643–660). Za velmi instruktivní a užitečné považují také uvedení přehledu postav vystupujících v dramatech s odkazy na jednotlivé hry (663n.) i analogicky vypracovaný přehled motivů satyrských dramat (666n.).

Neobyčejně šťastné bylo spojení výzkumů filologických s výsledky archeologických bádání v jedné publikaci, neboť jen tak mohla práce vytvořit skutečně celkový pohled na satyrské drama, jehož výtvarné stopy — jak plyne z předložené knihy — jsou dnes roztroušeny na památkách uchovávaných ve 12 zemích (nejvíce se jich nalézá v Itálii), několik je jich dnes bohužel neznámých. Pro laika i odborníka je po nelehké četbě fundovaného textu zaslouženou odměnou prohlídka téměř šedesáti obrazových příloh, uveřejněných na křídovém papíru a vybraných s citem i pro didaktické přístupy. Rozsáhlá část s ilustracemi obsahuje zejména velký počet vyobrazení z váz, které byly s jistotou nebo s velkou pravděpodobností inspirovány satyrskými dramaty.

Všem zájemcům o řeckou literaturu, speciálně pak o řecké drama, se tedy v práci *Das griechische Satyrspiel* dostává do rukou vskutku ojedinělá publikace vysoké úrovně, kterou jsme dlouho postrádali a jež bude jistě dobře sloužit dalším generacím.

Dagmar Bartoňková

LUCYNA STANKIEWICZ, *Komedia Lucjusza Afraniusza i jej związki z innymi odmianami komedii*, *Classica Wratislaviensia XXI*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1999. Stran 323.

Práce Lucyny Stankiewiczové, jak už z jejího názvu vyplývá, je určena především těm z řady klasických filologů a studentů, kteří se specializují na římskou dramatickou tvorbu. Jelikož z díla Lucia Afrania se dochovalo pouze několik fragmentů, dostalo se mu doposud v literárněvědných kruzích jen nepatrného zájmu. I tak důkladné příručky pro dějiny římské literatury, jakými jsou např. *Die Geschichte der römischen Literatur* od M. von Albrechta, nebo *The Cambridge History of Classical Literature*, věnují výše zmíněnému komediografovi pozornost, která je, jak ukázaly nejnovější výzkumy, jen neúměrně malá jeho místu mezi římskými dramatiky. Proto je třeba tuto studii jen uvítat.

Po krátkém úvodu, který seznamuje čtenáře s togatou jako literárním druhem (Fabula togata 9-17), následuje rozsáhlejší oddíl věnovaný osobě Lucia Afrania (17-45). Tato část je důležitá ze-